

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Gražinos Davidonienės ir Antano Simniškio,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens antstolės Brigitos Tamkevičienės** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo J. A. skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolė Brigita Tamkevičienė, asociacija LATGA, A. Š., R. K.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių antstolio teisę įpareigoti skolininką išviešinti viešajame registre nuosavybės teises į paveldėtą nekilnojamąjį turtą, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas J. A. 2022 m. balandžio 29 d. skundu kreipėsi į antstolę Brigitą Tamkevičienę prašydamas panaikinti antstolės Brigitos Tamkevičienės 2022 m. balandžio 12 d. patvarkymą Nr. S-22-5-16642 vykdomojoje byloje Nr. 0005/21/00874, kuriuo jis (skolininkas) įpareigotas ne vėliau nei iki 2022 m. balandžio 29 d. atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto – buto su rūsiu, esančio (*duomenys neskelbtini*), teisinę registraciją viešajame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. gegužės 24 d. nutartimi pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų tenkino ir panaikino 2022 m. balandžio 12 d. patvarkymą Nr. S-22-5-16642 įpareigojantį atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto teisinę registraciją.
4. Teismas nustatė, kad antstolės B. Tamkevičienės žinioje yra trys vykdomosios bylos dėl skolos išieškojimo iš skolininko J. A.: 1) vykdomoji byla Nr. 0005/21/00874, pradėta vykdyti pagal Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. liepos 22 d. vykdomąjį raštą Nr. e2-3756-911/2020 dėl 6 486,32 Eur skolos išieškojimo išieškotojos asociacijos LATGA naudai; 2) vykdomoji byla Nr. 0005/22/00430, pradėta vykdyti pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2022 m. kovo 1 d. nutarimą Nr. 10E-450 dėl 216,40 Eur skolos išieškojimo išieškotojo A. S. naudai; 3) vykdomoji byla Nr. 0005/22/00547, pradėta vykdyti pagal Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos 2021 m. kovo 10 d. nutarimą Nr. 10E-69 dėl 552,90 Eur skolos išieškojimo išieškotojos R. K. naudai. VĮ Registrų centro testamentų registro duomenimis, skolininkas J. A. po tėvo R. A. mirties Klaipėdos miesto 13-ajame notaro biure 2017 m. vasario 22 d. priėmė palikimą. VĮ Registrų centro nekilnojamojo turto registro duomenimis, mirusio R. A. vardu yra registruotas nekilnojamas daiktas – butas su rūsiu, esantis (*duomenys neskelbtini*). 2022 m. balandžio 5 d. turto arešto aktu Nr. S-22-5-15516 areštuota skolininko J. A. turtinė teisė į minėtą nekilnojamąjį daiktą. 2022 m. balandžio 12 d. priimtas skundžiamas įpareigojimas Nr. S-22-5-16642, kuriuo skolininkas J. A. įpareigotas ne vėliau nei iki 2022 m. balandžio 29 d. atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto – buto su rūsiu, esančio (*duomenys neskelbtini*), teisinę registraciją viešajame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą.
5. Teismas, remdamasis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-320-969/2018 pateiktais išaiškinimais, padarė išvadą, kad antstolė neturėjo teisės pareiškėjo įpareigoti įregistruoti paveldėtą turtą savo vardu, nes toks klausimas sprendžiamas teisme ginčo teisenos tvarka.
6. Teismas sutiko, kad antstolės įpareigojimas pats savaime pareiškėjui nesukelia jokių teisinių pasekmių, tačiau, teismo vertinimu, pareiškėjui neįvykdžius įpareigojimo, antstolė galėtų kreiptis į teismą dėl baudos skyrimo už antstolės reikalavimų nevykdymą. Teismas pažymėjo, kad baudos skyrimas yra viena iš griežčiausių civiliniame procese numatytų procesinio poveikio priemonių, sukelianti proceso dalyviams neigiamas finansinio pobūdžio pasekmes. Todėl teismas nurodė, kad skolininkui vengiant įregistruoti paveldėtą turtą savo vardu, kreditorius ar išieškojimą vykdančis antstolis turi teisę kreiptis į teismą dėl skolininko įpareigojimo per teismo nustatytą terminą kreiptis į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ir įregistruoti paveldėtą registruotiną turtą savo vardu. Teismo vertinimu, nagrinėjamu atveju antstolė galėjo tik pasiūlyti, o ne priimti privalomo pobūdžio reikalavimus skolininko atžvilgiu.
7. Klaipėdos apygardos teismas 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
8. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad antstolė, formuluodama reikalavimą atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto teisinę registraciją viešajame registre išviešinant savo nuosavybės teises, iš esmės reikalavo, jog skolininkas įgyvendintų jam priklausančią paveldėjimo teisę. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, jokių įstatymu nėra nustatyti terminai, per kuriuos suėjus trims mėnesiams nuo palikimo atsiradimo

dienos palikimą priėmęs įpėdinis turi teisę ar pareigą prašyti išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, t. y. šios teisės įgyvendinimas laiko atžvilgiu yra neribojamas. Teismas nurodė, kad įstatymas suteikia teisę, bet nenustato pareigos paveldėtojiui kreiptis dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo.

9. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad bylos duomenimis jokio vykdomojo dokumento, kuriame būtų nustatytas įpareigojimas skolininkui atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto teisinę registraciją viešajame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą, nėra. Teismas taip pat nurodė, kad taisyklė, kaip antstolis turi veikti, kai palikimą priėmęs skolininkas nesikreipia į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ir neįregistruoja nuosavybės teisės į paveldėtą turtą teisės aktuose nenustatyta. Tokiu atveju nenustatyta jokių taisyklių ir kitiems vykdymo proceso dalyviams – skolininkui, ieškotojui ar tretiesiems asmenims.
10. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, skundžiamame patvarkyme išdėstytas reikalavimas skolininkui ne vėliau nei iki 2022 m. balandžio 29 d. atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto teisinę registraciją viešajame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą nekvalifikuotinas kaip reikalavimas vykdyti sprendimą, pateikti turimą informaciją apie skolininko turtingą padėtį, susipažinti su sprendimams vykdyti būtinais dokumentais ar susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, kaip tai nustatyta [CPK 585 straipsnio](#) 1 dalyje.
11. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalyje nurodyta priverstinio vykdymo priemonė skolininko įpareigojimas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, šiuo atveju nesuteikė antstoliui, kaip viešosios teisės subjektui, teisės įpareigoti atlikti bet kokius veiksmus, kurie nenustatyti teisės aktuose ar vykdomajame dokumente.
12. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad kai palikimą priėmęs skolininkas nesikreipia į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ir neįregistruoja nuosavybės teisės į paveldėtą turtą, antstolis turi teisę vykdyti išieškojimą iš skolininkui priklausančių turinių, t. y. paveldėjimo teisių. Todėl, teismo vertinimu, toks skolininko neveikimas iš esmės nekludė ir neužkertė kelio vykdyti išieškojimą. Be to, esant tokiai situacijai ir vis dėl to siekiant nuosavybės teisės į paveldėtą turtą įregistravimo, t. y. siekiant vykdymo proceso efektyvumo ar kt., teismui gali būti teikiamas ieškinys dėl teisės įgyvendinti tokią skolininko turimą teisę arba teikti ieškinį dėl paties skolininko įpareigojimo atlikti tokius veiksmus.

III. Kasacinio skundo argumentai

13. Suinteresuotas asmuo antstolė B. Tamkevičienė kasaciniame skunde prašo pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis panaikinti ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų atmesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 13.1. Nors skolininkas priėmęs palikimą turi nuosavybės teisę į paveldėtą turtą, tačiau negavęs paveldėjimo teisės liudijimo ir nepakeitęs registre nuosavybės teisių, negali juo disponuoti. Skolininkui palikimo priėmimo sandoriu įgyjus nuosavybės teises į paveldimą butą, antstolis nors ir turi teisę į jį nukreipti skolų išieškojimą, tačiau neužbaigiant paveldėto turto procedūros, trukdoma antstoliui skelbti šio buto varžytines.
  - 13.2. [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkte nustatyta antstolio teisė įpareigoti skolininką atlikti tam tikrus veiksmus, kurie tiesiogiai susiję su vykdomu skolos išieškojimu. Ši nuostata neapriboja antstolio teisės įstatyme neregamentuojamais ir kitais klausimais priimti patvarkymus, jeigu jie susiję su vykdomu skolos išieškojimu. Nei [CPK](#), nei Sprendimų vykdymo instrukcijoje, nei kituose vykdymo procesą reglamentuojančiuose teisės aktuose nenustatyta antstolio veiksmų seka tokiu atveju, kai skolininkas priima palikimą, tačiau neprotingai ilgai delsia (piktnaudžiauja teise) kreiptis į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ir viešajame registre neišviešina savo nuosavybės teisės į paveldėtą nekilnojamąjį turtą.
  - 13.3. [CPK 585](#) straipsnyje nustatytas baigtinis sąrašas, kokius veiksmus skolininkas gali būti įpareigotas atlikti ar nuo kokių konkrečių veiksmų atlikimo įpareigotas susilaikyti. Šie veiksmai (neveikimas) sietini su galimu trukdymu antstoliui vykdyti jam pateiktus vykdomuosius dokumentus, o priimto palikimo neįregistravimas viešajame registre trukdo antstoliui už didžiausią kainą realizuoti paveldėtą turtą. Jokie vykdymo procesą reglamentuojantys teisės aktai nedraudžia antstoliui įpareigoti skolininką atlikti paveldėto turto teisinę registraciją. Priešingai, teisės aktai įpareigoja antstolį imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas.
  - 13.4. Ginčijamu patvarkymu nebuvo sukurta jokia daiktinė teisė, nes skolininkas yra priėmęs palikimą, todėl nuosavybės teisę yra įgijęs. Teismai neteisingai nustatė, kad antstolė neturėjo teisės įpareigoti skolininką įregistruoti paveldėtą turtą savo vardu, nes toks klausimas sprendžiamas teisme. Teismai nenurodė jokių teisės aktų, kuriuos antstolė būtų pažeidusi priimdama ginčo patvarkymą, taip pat neaišku, kokias vykdymo proceso šalių teises ginčo patvarkymas pažeidė.
  - 13.5. Teismai, pasisakydami dėl antstolės teisės įpareigoti skolininką užbaigti paveldėjimo procedūras, ydingai vertino antstolio kompetencijos ribas, nustatytas [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkte. Būtent antstolis priima sprendimus, užtikrinančius, kad baigiamosiose civilinio proceso stadijose skolos išieškojimo procesas būtų realus, ekonomiškai, operatyvus, koncentruotas ir efektyvus. Pagal [CPK 634 straipsnio](#) 2 dalį antstolis privalo savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, taip pat aktyviai padėti šalims ginti jų teises ir įstatymų saugomus interesus. Todėl aiškinant [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punktą antstolio kompetencija turėtų apimti įpareigojimą skolininkui užbaigti paveldėjimo procedūras, nes tokiu būdu bus pašalinti trūkščiai įvykdyti teismo sprendimą ir esant priimtam palikimui, toks įpareigojimas negali būti laikomas antstolio kompetencijos viršijimu.
  - 13.6. Netiesioginio ieškino pareiškimas nagrinėjamu atveju prieštarautų vykdymo proceso ekonomiškumo, operatyvumo ir koncentruotumo bei efektyvumo principams dėl naujai iškeltos civilinės bylos trukmės ir proceso išlaidų.
  - 13.7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-320-969/2018](#) išaiškinta, kad paveldėjimo teisių pardavimas varžytinėse yra gana sudėtingas tais atvejais, kai įpėdinių yra ne vienas arba perleidžiama tik dalis paveldėjimo teisių, nes nenurodant konkretaus paveldimo turto, toks turto realizavimas įgyja rizikos elementą. Be to, tretieji asmenys turi potencialias galimybes užginčyti teises perleidusių įpėdinių statusą, papildyti palikimo sudėtį ar kitaip padaryti įtaką paveldėjimo procesui. Apeliacinės instancijos teismas, nurodydamas, kad antstolis gali pasiūlyti išieškotojai kreiptis į teismą dėl priverstinio nuosavybės teisės į paveldėtą turtą įregistravimo skolininko vardu, iš esmės pripažino, kad paveldėjimo teisių priverstinio pardavimo būdas, skolininkui vengiant užbaigti paveldėjimo procedūras, yra neefektyvus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl antstolio teisės įpareigoti skolininką išviešinti viešame registre nuosavybės teises į paveldėtą nekilnojamąjį turtą

14. Kasaciniame skunde keliamas klausimas dėl antstolio teisės [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkto pagrindu įpareigoti skolininką išviešinti viešame registre nuosavybės teises į paveldėtą nekilnojamąjį turtą, taip priverstinio vykdymo procese sudarant galimybes nukreipti išieškojimą į minėtą nekilnojamąjį turtą, kai antstolis vykdo vykdomuosius dokumentus dėl lėšų iš skolininko išieškojimo.
15. Nagrinėjamu atveju antstolė įpareigojo skolininką atlikti paveldėto nekilnojamojo daikto teisinę registraciją viešame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą. Tokį antstolės įpareigojimą teismas kvalifikavo kaip reikalavinį skolininkui įgyvendinti jam priklausančią paveldėjimo teisę.
16. Byloje teismas pripažino, kad antstolė neturėjo teisės priimti ginčo patvarkymo ir įpareigoti skolininką pagal [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punktą išviešinti nuosavybės teises į paveldėtą nekilnojamąjį turtą, nes toks klausimas sprendtinas teisme pareiškiant ieškinį. Teisėjų kolegija su šia byla nagrinėjusių teismų išvada sutinka.
17. Vykdymo procesą, jo eigą, galimus atlikti vykdymo proceso dalyvių veiksmus reglamentuoja [CPK](#), Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai ([CPK 1 straipsnio](#) 1 dalis, 583 straipsnio 1 dalis). [CPK 634 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinta antstolio pareiga savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Sprendimo vykdymo veiksmus atliekančio antstolio reikalavimai yra privalomi visiems asmenims ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą ([CPK 585 straipsnio](#) 1 dalis). Antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumo, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais; vykdydami vykdomuosius dokumentus, teisėtomis priemonėmis užtikrinti išieškotojo interesų gynybą, nepažeidžiant kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų; vadovautis įstatymais ir kitais teisės aktais (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 3 straipsnio 1, 2 dalys), nevirsyti jiems suteiktų įgaliojimų ([CPK 585 straipsnio](#) 4 dalis).
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, taikant ir aiškinant vykdymo procesą reglamentuojančias [CPK](#) bei Sprendimų vykdymo instrukcijos normas, laikomasi nuostatos, kad vykdymo procesas imperatyviai reglamentuojamas viešosios teisės (proceso teisės) normų, todėl visi proceso dalyviai – skolininkas, išieškotojas ir antstolis – privalo griežtai laikytis [CPK](#) bei jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo proceso tvarkos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. birželio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-277/2008](#)). Antstolio atlikti vykdymo veiksmai nesilaikant įstatymo nuostatų laikytini *ultra vires*, t. y. atlikti viršijant savo įgaliojimus, ir yra neteisėti, todėl priimti dokumentai, įforminantys tokius veiksmus, negali būti laikomi teisėtais ir pagrįstais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-273/2012](#)).
19. [CPK 585](#) straipsnyje reglamentuojamas antstolio reikalavimų privalomumas. Šio straipsnio 1 dalyje aiškiai nustatyta, kokio pobūdžio antstolio reikalavimai yra privalomi visiems asmenims. Tai yra reikalavimai: i) vykdyti sprendimus; ii) pateikti turimą informaciją apie skolininko turtinę padėtį; iii) susipažinti su sprendimams vykdyti būtinais dokumentais; iv) susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus. Šiame straipsnyje įtvirtintas bendrasis antstolio reikalavimų privalomumo principas, kuris detalizuojamas kitose [CPK](#) VI dalies normose (Jokubauskas, R. ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso mokslinis praktinis komentaras. VI dalis. Vykdymo procesas*. Lietuvos antstolių rūmai, 2023 m., p. 32).
20. [CPK 624](#) straipsnyje reglamentuojamos priverstinio vykdymo priemonės. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu skolininkas per raginimą įvykdyti sprendimą nustatytą terminą teismo sprendimo neįvykdo, antstolis ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo tos dienos, kurią pasibaigė terminas įvykdyti sprendimą, pradeda jį vykdyti priverstinai. Viena iš savarankiškų priverstinio vykdymo priemonių, dėl kurios taikymo nagrinėjamu atveju ir kilo ginčas, yra skolininko įpareigojimas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti ([CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punktas).
21. Teisėjų kolegija pažymi, kad įstatymas [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkte numatytų veiksmų pobūdžio ir turinio nedetalizuoja, todėl šios normos turinys aiškintinas atsižvelgiant į bendrąsias vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas ir antstolio veiksmų vykdymo procese teisėtumą aiškinančią kasacinio teismo praktiką.
22. Teisės doktrinoje pasisakant dėl [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkto taikymo nurodoma, kad, taikant šią priverstinio vykdymo priemonę, antstolis turi teisę duoti skolininkui nurodymus atlikti tam tikrus veiksmus ar jų neatlikti, siekiant vykdomojo dokumento įvykdymo (Jokubauskas, R. ir kt. *Vykdymo procesas: asmens teisių ir pareigų balansas*. Mykolo Romerio universitetas, 2022 m., p. 190).
23. Taigi, [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkte nustatytos savarankiškos priverstinio vykdymo priemonės taikymas turi būti išimtinai susijęs su vykdomojo dokumento pobūdžiu ir jo įvykdymu. Pavyzdžiui, kai pateikiamas priverstinai vykdyti vykdomasis dokumentas išduotas sprendimo, kuriuo atsakovas įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar lėšų perdavimu, pagrindu ([CPK 273](#) straipsnio 1 dalis).
24. Nagrinėjamu atveju antstolė skolininko atžvilgiu atlieka skolų pagal tris vykdomuosius dokumentus iš skolininko išieškojimą. Antstolei nėra pateiktas vykdyti vykdytinas dokumentas, kuriuo skolininkas būtų įpareigotas atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Todėl nusprendžiama, kad antstolė neturėjo teisės priimti ginčo patvarkymo ir įpareigoti skolininką atlikti paveldėto turto teisinę registraciją viešame registre išviešinant savo nuosavybės teises į šį nekilnojamąjį daiktą [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 8 punkto pagrindu. Toks antstolės įpareigojimas taip pat neatitinka ir nė vieno iš šios nutarties 19 punkte nurodytų antstolio reikalavimų, kuriuos antstolis turi teisę duoti pagal [CPK 585 straipsnio](#) 1 dalį.
25. Priverstinio vykdymo procesas yra viena pagrindinių realios asmenų teisių apsaugos garantijų, kurios tikslas yra užtikrinti veiksmingą vykdytinų dokumentų vykdymą ir kuo greičiau atkurti socialinę taiką, išlaikant išieškotojo ir skolininko interesų pusiausvyrą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 6 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-116-1120/2023](#), 50 punktas). Tai reiškia, kad vykdymo procese taikomos priemonės turi būti nukreiptos į realų ir efektyvų vykdytinų dokumentų įvykdymą.
26. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad kol nėra išduotas paveldėjimo teisės liudijimas, įpėdinis neturi teisės disponuoti paveldėtu turtu, todėl ir išieškojimas gali būti vykdomas tik iš įpėdiniui priklausančių paveldėjimo teisiu, o ne konkrečiu paveldima turta sudarančiu nekilnojamu daiktu ar teisiu į juos. Kita vertus, kasacinis teismas yra pripažinęs, kad išieškojimo procesas iš paveldėjimo teisių gali būti sudėtingas, kai įpėdinių yra ne vienas arba perleidžiama tik dalis paveldėjimo teisių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-320-969/2018](#), 24, 26 punktai).
27. Nei Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (toliau – [CK](#)), nei [CPK](#) nedetalizuoja išieškojimą vykdančio antstolio ir kreditoriaus veiksmų skolininko atžvilgiu tuo atveju, kai jis vengia užbaigti paveldėjimo procedūras ir išviešinti savo turimą nuosavybės teisę. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad tais atvejais, kai palikimą priėmęs įpėdinis, siekdamas apskunkinti kreditorių reikalavimų vykdymo iš paveldėto turto procesą, vengia kreiptis į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo, kreditorius ar išieškojimą vykdančias antstolis turi teisę kreiptis į teismą dėl skolininko įpareigojimo per teismo nustatytą terminą kreiptis į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ([CK 5.66 straipsnis](#)) ir įregistruoti paveldėtą registruotiną turtą savo vardu. Be to, įpėdiniui įgyvendinant savo paveldėjimo teises (arba jų neįgyvendinant) tokiu būdu ir priemonėmis, kurios be teisinio pagrindo pažeidžia ir varžo kitų asmenų, šiuo atveju kreditorių, teises, esant kitoms įstatymo nustatytoms sąlygoms, gali kilti civilinė atsakomybė už piktnaudžiavimą teise ([CK 1.137 straipsnio](#) 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-320-969/2018](#), 27 punktas). Be to, teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad, kaip teisingai nurodė apeliacinės instancijos teismas, kreditorius turi teisę pareikšti netiesioginį ieškinį, kad būtų įgyvendinta skolininkui priklausanči teisė.
28. Teisėjų kolegija sutinka su antstolės kasacinio skundo argumentu, kad ginčo patvarkymu skolininkui nebuvo sukurta jokia daiktinė teisė, nes skolininkas palikimą yra priėmęs. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad palikimo priėmimo teisiniai padariniai kyla

retrospektyviai, t. y. nuo palikimo atsiradimo dienos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-18/2014](#)). Nuosavybės teisė įgyjama palikimo priėmimu ir priklauso įpėdiniui nuo palikimo atsiradimo momento nepriklausomai nuo to, ar įpėdinis yra gavęs paveldėjimo teisės liudijimą ar ne (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-11/2009](#); Augytė-Kamarauskienė, L. ir kt. *Paveldėjimo teisė*, Lietuvos notarų rūmai, 2018 m., p. 360).

29. Tačiau nepaisant to, kad nuosavybės teisė į paveldėtą turtą įgyjama palikimo priėmimu ir priklauso įpėdiniui nuo palikimo atsiradimo momento nepriklausomai nuo to, ar įpėdinis yra gavęs paveldėjimo teisės liudijimą, palikimo turini sudarančiais daiktais, turtu, kaip nuosavybės teisių objektais, įpėdinis gali disponuoti tik po to, kai notaras išduoda paveldėjimo teisės liudijimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-320-969/2018](#), 19 punktas). Paveldėjimo teisės liudijimas yra valstybės nustatytos formos dokumentas, kuris patvirtina, kad įpėdinis priėmė palikimą ir įgijo nuosavybės teisę į paveldėtą turtą. Paveldėjimo teisės liudijimas tik išformina įpėdinio nuosavybės teises į paveldėtą turtą, nes yra išduodamas asmeniui, testamentu ar įstatymo pagrindu jau įgyjusiai teisei į konkretų turtą. Taigi, nuosavybės teisė į paveldimą turtą atsiranda nuo palikimo atsiradimo momento, o paveldėjimo teisės liudijimas yra šią teisę įforminantis ir patvirtinantis dokumentas.
30. Paveldėjimo teisės liudijimas suteikia galimybę ne tik įpėdiniui, bet ir jo kreditorių naudai išieškoti vykdančiam antstoliui disponuoti paveldėtu turtu, tai vnač aktualu tais atvejais, kai paveldimas registruotinas turtas, nes paveldėjimo teisės liudijimo pagrindu yra registruojamos įpėdinio nuosavybės teisės į konkretų paveldėtą turtą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-320-969/2018](#), 27 punktas). Tai reiškia, kad ginčo patvarkymu sprendžiamas klausimas dėl skolininko nuosavybės teisės įgyvendinimo ir jos išviešinimo, o tokius klausimus pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą sprendžia teismas. Tokią išvadą pagrindžia ir tam tikrų [CPK](#) normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus vykdymo procese dėl nuosavybės teisių įgyvendinimo, ir [CK](#) normų, reglamentuojančių nuosavybės teisių išviešinimo klausimą, kai kita sutarties šalis vengia įregistruoti savo nuosavybės teises, analizė. Pavyzdžiui, tuo atveju, jei būtina nukreipti išieškojimą į skolininko turtą, kuris yra jo bendras su kitais asmenimis turtas, ir jo dalis nėra nustatyta, pagal [CPK](#) 667 straipsnį turto dalies nustatymo klausimą sprendžia teismas. [CPK 667 straipsnio](#) 1 dalis nustato, kad antstolis turi teisę pasiūlyti išieškotojui, o reikiamais atvejais ir bendrosios nuosavybės teisės dalyviams, kreiptis su prašymu į teismą dėl skolininko turto dalies nustatymo. Pagal [CK](#) 6.393 straipsnio 4 dalį, jeigu viena šalis vengia įregistruoti nuosavybės teisės perėjimo faktą, tai kitos šalies prašymu *teismas* gali priimti sprendimą dėl sutarties įregistravimo. Šiuo atveju sutartis registruojama *teismo sprendimo pagrindu*.
31. Taigi nagrinėjamoje byloje antstolė, nustačiusi, kad skolininkas vengia kreiptis į notarą dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo ir išviešinti savo nuosavybės teises į tam tikrą nekilnojamąjį turtą, visų pirma turėjo spręsti dėl [CPK 624 straipsnio](#) 2 dalies 1 punkte nustatytos priverstinio vykdymo priemonės taikymo ir galimybių nukreipti išieškojimą iš skolininko turinių teisių (šiuo atveju paveldėjimo teisių). Tuo atveju, jei antstolė, įvertinusi ginčo turto pobūdį ar kitas šiam klausimui reikšmingas aplinkybes, padarytų išvadą, jog išieškojimas iš skolininko turinių (paveldėjimo) teisių nebūtų efektyvus ir neatitiktų išieškotojo ir skolininko interesų pusiausvyros vykdymo procese, antstolė turėtų pasiūlyti išieškotojui galimai pažeistas teises ginti šios nutarties 27 punkte nurodytais būdais.
32. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija padaro išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas priėmė teisėtą ir pagrįstą nutartį, kurią panaikinti kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo, todėl ji paliktina nepakeista, o kasacinis skundas atmestinas ([CPK](#) 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

33. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 14 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 8,98 Eur tokio pobūdžio bylinėjimosi išlaidų. Netenkinus kasacinio skundo šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš antstolės, kurios kasacinis skundas atmetamas ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 1 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš suinteresuoto asmens antstolės Brigitos Tamkevičienės (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 8,98 Eur (aštuonis Eur 98 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai   Danguolė Bublienė

Grażina Davidonienė

Antanas Simniškis